

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

11. Quo ordine restituendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

tutionis fertur. In censu autem reali solutio fieri debet in loco, ubi res frugifera sita: In personali autem, in loco ubi persona obligata domicilium habet. Excipe consuetudinem. Præterea si creditorem debitor non reperiat eo loco, ubi solvere debet, ne minus procuratorem ab eo tempore non censetur esse in mora.

6 Si creditor oblatum sibi debitum recipere noluit, consultum est apud Iudicem deponi. Talis enim depositio vim habet plenæ liberationis, ita ut impediatur cursus usurarum, liberet à casu periculi fortuiti, soluat pignora, &c.

C A P. XI.

Quo ordine restituendum sit?

1 **S**I debita omnia ad debitoris impotentiam restitui non possint, quæ certa sint præferenda incertis. Ratio, quia dominis certis ex iustitia commutativa propriè dictum ius competit, ad debita sua exigenda, non item pauperibus ad postulanda debita incerta, quippe ex sola lege Ecclesiastica, quæ iuri illius obligationi naturali nullum præiudicium adhibere censetur. Excipe, nisi res aliena in specie extet apud iniquum possessorem, ea enim pauperibus restituenda debet, si proprio domino non possit. Ratio, quia debitor creditoribus suis certis obligatus est tantum proprijs bonis solvere, non item ex alienis. Si autem aliquis rem certam ab aliquo iniuste raptam detinet, eius dominus non efficitur, quamvis verus dominus ignoretur.

Assert. 2. Quæ res in specie extant, certis dominis debentur, V. C. ex commodato, locato, furto, &c. Item si res empta apud debitorem in specie extet

tionum soluto precio, certis dominis restituenda sunt, cum reliqui Creditores nullum in ijs ius habeant.

Qui accepit facultatem vendendi, V. C. minister, 2 procurator, non ideo emptori fidem habere potest de precij solutione. Idem dicendum de curatore Minoris, vel Ecclesiae: quare tametsi hi emptoris fidem de pretij solutione securi sint, tamen rei venditae dominium emptori acquisitum non est. Consequenter Ecclesia, fiscus minor, ius praelationis habebunt, ut vel res in specie extans ipsis restituenda sit, vel precium ante alios omnes, Creditori solvendum.

Impensa funeris, apertio testamenti, Medicorum 3 honoraria & pharmpopolij (adde merces famulorum ad necessarium usum conductorum) pretia, ante alia defuncti debita solvi debent, quia eiusmodi debita adeo necessaria non censentur esse contracta in fraudem antecedentium Creditorum, & alioquin nemo reperiretur, qui indigentibus talia subministraret, si de solutione certus non esset.

Creditores hypothecarij praeferruntur ijs, qui sol- 4 larum debitoris personam obligatam habent, id est, Chirographarijs: Quia, ut Pomponius ait, reg. 25. ff. *Plus cautionis in re est, quam in persona.*

Inter ipsos hypothecarios Creditores in eodem 5 pignore concurrentes, reg. iuris 54. in 6. locum habet: *Qui prior tempore, potior iure.* Ratio; Quia pactio & obligatio posterior non potest tollere ius alteri ante inquisitum: Nec refert, an hypotheca sit specialis, an generalis &c.

NB. Casus certos, in quibus singulari iuris privilegio creditor hypothecarius, posterior antiquiori

quiori praefertur. 1. Qui pecuniam credidit ad
 pptionem praediorum, aedificationem aedium, atque
 ius pignoris sibi in ijs pactus est, praefertur antiquis
 ribus hypothecarijs. Ratio, quia talis creditor
 sam pignoris praebuit. 2. Qui ad conseruationem
 aediū alteri priori creditori specialis hypotheca
 mine obligatarum, pecuniam credidit, illi praefertur.
 3. Qui pecuniam credidit in conseruationem
 & mercium, atque ius pignoris sibi in ijs constituit,
 praefertur. Ratio, quia huius posterioris Creditor
 pecunia saluam fecit totius pignoris causam, quod
 doquidem per eam pignus seruatum fuit. 4. Boni
 mariti tacite obligata sunt vxori, eiusque liberis
 dote; adeo, vt alijs creditoribus etiam prioribus,
 bentibus tacitam hypothecam non priuilegiata
 praferantur. Non item habentibus priorem hypo
 thecam expressam. Ratio, quia lex non intendit
 lieri priuilegium dare cum prauidicio ac damno
 rum, quibus ex propria conuentione ius acquisitum
 est, sed eorum tantum, quibus ius hypothecae legi
 priuilegijs, absque propria eorum pacto conserua
 tum. 5. Si ex pecunia pupilli res aliqua comparata
 fuit, in ea tacitam hypothecam acquirit, & iuris
 lationem. Quin & utilis eidem vindicatio compe
 si tutor proprio nomine ex pecunia pupilli rem
 quam comparauit. Quod idem de milite statu
 reperitur, si alius suo nomine ex pecunia illius
 piam emit. Idem locum habet, si ex pecunia Eccle
 liae, ab eius administratore res aliqua comparata
 NB. Quia Ecclesia in istis aequiparatur Minori, iura
 NB. Abb. Ecclesia iure minoris debet semper illa seruare
 6. Si priuatus quispiam generalem accepit hypothe
 cam in bonis alicuius acquisitis & acquirendis, &

postea similiter fiscus, tunc licet priuatus fisco præferatur in bonis, quæ ante posteriorem fisco obligationem acquisita sunt, contra tamen fiscus præfertur in ijs bonis, quæ debitor post secundam obligationem acquisiuit. 7. Inter Creditores priuatos, quorum vnus priuata scriptura, alter publicis actis vel instrumento de pignore cauit, præfertur ille, qui publicam hypothecam habet, hoc est, in iudicio coram Iudice datam, vel coram Notario & testibus factam. Idque statutum est ob fraudis suspicionem, quæ in priuata scriptura facile interuenire potest. Quare si omnis suspicio fraudis absit; quia prioritas hypothecæ per priuatam scripturam, aut si sine scriptura constituta fuit, per testes legitimè probari possit, potior censenda est, quam posterior hypothecæ, quamuis publicæ: quia in litibus exercendis non minorem fidem merentur depositiones testium, quam publicam Instrumentum.

Post debita realia & hypothecaria, si bona debitoris suppetant, soluenda sunt debita mere personalia, siue ex contractu quocunque, (intellige onerosum) siue ex delicto descendant. Ratio, quia neque iura exprimunt, neque ratio aliqua conuincit, inter creditores ex contractu, aut delicto prærogatiuæ locum esse, cum vtriusque generis debita æqualiter ex iustitia sint. 112.

Sunt tamen aliqui Creditores, qui priuilegiati dicuntur, quia ex iuris priuilegio totum debitum suum postulare possunt, antequam alij Creditores; chirographarij non priuilegiati admittantur. 1. Respublicæ creditrix. 2. Qui pecuniam deposuit apud depositarios Reipub. (ita vt depositum transeat in contractum mutui, postquam pecunia consumpta est.)

est.) 3. Qui ad nauem extruendam, emendam, pecuniam credidit, idque ob speciale priuilegium, in uore navigationis maritimæ, Reipubl. valdè commoda, concessum.

Affert. 7. Si, postquam priuilegiatis creditoribus integre satisfactum fuit, adhuc bona aliquam debitoris super sint, reliquis personalibus creditoribus solutio facienda est pro rata, siue secundum proportionem debitorum, nullà habita ratione, utrum tempore priores, an posteriores sint. Vnde si debitor omnibus debitis soluendis se imparem nouit, creditorum præ alijs, non priuilegiato, neque indigenti, neque valdè indigenti, ideoque nulla sua necessitate integrum debitum soluat, in fraudem aliorum agere, & iniuriam inferre censetur, nihilominus tamen creditor iure retinet nisi in fraudem aliorum sit, simulando V.C. grauem inopiam, vel inuito extorserit, cum eo loco res essent, ut bonis vendere uellet.

7 Si vnus creditorum ante alios, quamuis priuilegiatos, sed nullam hypothecam priorem habens, debitum suum exigat, ei solui potest, antequam bona Iudicis auctoritate occupantur: Etenim creditor ille vigilando, exigendoque meliorem suam conditionem fecit: nam ius ciuile vigilantibus scriptum est. Quod si vnus Creditorum graui inopia periturus, potest lege Charitatis huic totum debitum priusquam bona Iudicis auctoritate possidentur.

Denique si debitis grauatus aliquid expenderit in comparationem, aut conseruationem eorumque necessaria ipsi sunt ad vitam, honorem, statum vel acq̄situm, nullã iniuriã Creditoribus inferre. Sic enim talia sibi necessaria, antequam bonis cedat, retine-

tinere potest, interim dilata restitutione. Ita etiam, si non habeat, ex bonis suis comparare non prohibetur. V. C. vestes, pharmaca, cibos, ad vxoris & liberorum sustentationem, equos item & famulos ad status conseruationem necessarios. Et famuli, licet sciant, eos dominos sine Creditorum damno alere non posse, possunt seruire & petere solutionem, quia tum alij non essent defuturi, qui operam suam conducere patientur.

Non censetur alienatio, vel solutio facta in fraudem Creditorum, si exinde facultates diminutæ non sint (V. C. si ære alieno grauatus, pro ædibus emptis, & adhuc in eius dominio existentibus, iustum precium soluat, nullum alijs Creditoribus damnum infert. Et si famuli, quibus debita merces soluitur, tantumdem commodi in bonis debitoris afferant.

Etiam non censetur facta alienatio vel solutio in fraudem creditorum, si aliquid comparatum, quod necessarium sit ad conseruationem vitæ, honoris, status iuste acquisiti.

Vxor & filij (carentes bonis proprijs) à marito debitoris grauato accipere possunt alimenta, seu sustentationem necessariam, absque restituendi obligatione, quamuis maritus ob hanc causam familiæ alendæ, noua debita contraxerit. Ratio prioris est, quia pater familias ex iusticia obligatus est, liberos & vxorem alere. Ergo, hoc suum debitum accipere possunt ex eius bonis, nullo reali vinculo obstrictis. Ratio posterioris est, quia inopia patris familias non liberat eum simpliciter obligatione præstandi alimenta vxori ac liberis, sed solū obligationem eius suspendit, pro tempore ac statu durantis impotentiæ. Quare quæadmodum si debitor soluedi impotens mutuo pecunias accipiat, vt

antiquiori Creditori satisfaciat, creditor iste nullam obligationem contrahit ob pecuniam sibi solutam, quandoquidem ex solutione eius, quod sibi iure debitum erat, locupletior factus non est, ideoque pecunia tanquam in rem ipsius versa condici habet: ita etiam se res habet in praestatione salutarum, uxori ac liberis debitorum.

C A P. XII.

De Restituendi Impotentia.

Debitor restituere non cogitur cum grauius damno sibi, vel alteri inferendo, quam restituere possit commodum restitutionis. Hinc NB. Reg. uarri: *Quotiescunque Dominus siue creditor ratione* NB. *liter contentus esse debet, ut restitutio differatur.* NB. *test etiam differri, licet ille inuitus sit.* Cum Creditor debitori, constituto in graui necessitate ex lege charitatis subuenire teneatur, sequitur ut contentus esse debeat, si debitor in graui necessitate differat restitutionem. Excipe, nisi creditor pari graui necessitate; tunc enim melior debitoris conditio innocentis, quam nocentis.

NB. Dux belli iniquas rapinas possidens non tenetur restituere, si ob restitutionem militia excusetur debeat in detrimentum Reip. Christianae, nec sit furtiuas cum periculo publicae infamationis, periculis & suspendij, iuxta reg. Cordubae & aliorum: *num inferiori ordinis restituendum non est cum detrimento boni superioris in suo genere aequè graui.*

NB. Ex iusta dilatione debitae solutionis, damnum & lucrum cessans creditori eueniens, ipsi communi iure resarciendum est: Quia iniqua esset conditio, si debitor solutionem debiti in suum commo-